

A béke sorsa*

Danilo Kecić

Lenin, amikor a Kommunista Kiáltvány történelmi jelentőségét mérlegelte, lelkesen kiáltott föl:

— Ez a könyvecske többet ér, mint sok más vaskos kötet!

Ugyanezt kellene elmondanunk, ha Edvard Kardelj *A szocializmus és a háboru* című értekezésének igazi értékét és jelentőségét akarnánk kifejezni.

Ez a nem nagy terjedelmű, zsebfőmátumú, 231 oldalas könyv ellenállhatatlanul vonzza az olvasót, és arra készíti, hogy többször is elolvassa, tanulmányozza.

A szerző legfőbb szándéka az volt, hogy

1. válaszoljon arra a kérdésre, hogy a kínaiak nemzetközi politikai elképzelései, amelyek a hírhedt jugoszlávellenes hajsza alapjául szolgálnak, valóban a szocializmusból és a marxizmusból erednek-e, amint a kínai politika irányítói állítják;

2. kiértékelje és megmagyarázza ezeknek az elképzeléseknek a reális történelmi hatását.

A fölvetett kérdéseket taglalva és válaszolva rájuk, Edvard Kardelj páratlan, tartós értékű, rendkívüli jelen-

tőségű tanulmányt írt, nagy mértékben járult hozzá a marxista-leninista tanítás és a szocialista elmélet továbbfejlesztéséhez és haladásához.

Részletesen elemezte, milyen eltérések vannak közöttünk és Kína kommunista pártjának vezetősége között a szocializmus építését és a nemzetközi szocialista politikát illetően, rávilágított a kínai teoretikusok ellenünk és a modern szocializmus politikájának nemzetközi arcvonalára, valamint a kínai külpolitikával egyet nem értő szocialista erők ellen irányuló alaptalan támadásaira.

Kardelj elvtárs, hogy magyarázatát adja a szocialista Jugoszlávia külpolitikája ellen folytatott alaptalan és elvtelen politika, valamint az ellenünk irányuló féktelen hajsza okainak és igazi céljainak, részletesen taglalja ennek a politikai irányvonalnak az összetevőit. A marxizmus és leninizmus klasszikusainak álláspontjaiból és tanításából kiindulva, leleplezte Kína vezető köreinek évek óta hangoztatott és ismételt jelszavait és szempontjait.

Miután objektív képet festett a kínai valóságról, Kardelj elvtárs rávilágított a kínai politika kiindulópontjaira és céljaira, „radikalizmusára” és a jugo-

* Edvard Kardelj: *Szocializmus i rat*, Kultura, Beograd, 1960.

szláv „opportunizmusra”, taglalta és megcáfolta a kínaiaknak azokat az állításait, hogy a háború elkerülhetetlen, és azt az elképzelést, amely szerint a szocializmus és az imperializmus radikális leszámolása egy forradalmi háborúban holtbiztosan kedvező eredménnyel végződik. Az emberiség fejlődése az utóbbi évtizedekben kétségtenül a béke, a szocializmus oldalán áll, s a haladó szocialista erők legművelesebb szövetségese. Hogy a békéért folytatott harc egyben a szocializmusért vívott küzdelem is, ezt a legjobban bizonyítja a társadalmi erők viszonyának megváltozása, a haladó és demokrata emberek körének gyarapodása, a gyarmaturalom letűnése és általában az imperializmus rendszerének hanyatlása.

Mánapság tehát, amikor az emberiség sorsa fölött ott lóg Damoklesz kardja „... a béke sorsa — írja Kardelj elvtárs — nemcsak az imperializmus erejétől és akaratától függ, hanem a döntő szocialista tényezők politikájától és szubjektív állásfoglalásától is”. Mert — írja a továbbiak során Kardelj elvtárs —, „hogy a háború ne legyen többé történelmi szükségszerűség, ahhoz nem föltétlenül szükséges, hogy a világ legutolsó zuga is szocialista legyen, nem, inkább arra van szükség, hogy a szocializmus és a béke erői anyagilag és erkölcsileg olyan erők legyenek, hogy megakadályozhassák az imperialista és egyéb nemzetközi ellentétek megoldását világháború útján...”

A kínai teoretikusok azonban megelégszenek azzal, hogy megállapítsák, egy új háború eredménye: a szocializmus. Más szóval: a háborút azonosítják a forradalommal, hajlamosak arra, hogy a hódító háborúk egy fajtáját a világháború egyik megnyilvánulási formájává avassák. Megfelelnek azonban arról, hogy a háborúnak megvan a maga törvényszerűsége, ami nem azonos a forradalom törvényszerűségével, megfelelnek arról is, hogy egy háborúban, a közgazdaság katasztrofális arányú elpusztítása után a történelem bosszút állhat azokon is, „akik a szocializmus erőszakos exportjával szemben semmibe veszik a társadalmi fejlődés objektív törvényeit...”

A kapitalizmusból a szocializmusba való áttérés kérdésében, azaz a forradalom és a társadalom forradalmi átalakulásának kérdésében a kínai teoretikusok hihetetlen mértékben közelnek Trockij hírhedt elméletéhez,

sok tekintetben Trockijnak a permanens világháborúról szóló álláspontjait és alapelveit vallják, amelyekkel Lenin annak idején elméletileg és gyakorlatilag is sikerrel szállt szembe.

A kínai teoretikusok nyilvánvalóan megelégednek arról, hogy „a szocialista világháború folyamatát nem azonos két ívcsonal között folyó pozíciós háborúval — írja Kardelj elvtárs —, hanem szerves társadalmi folyamat, amelyben forradalmak, forradalmi és a kolonializmus elleni háborúk keverednek össze a forradalommal, a szocialista és a többi haladó erő fokozatos térhódításával, valamint a társadalmi alapokon álló anyagi fejlődéssel”.

Trockista álláspontot foglalnak el a kínai államférfiak hazánk külpolitikájával szemben is. Mert „valójában — állapítja meg Kardelj elvtárs —, amíg Trockij azt a tézist bírálta, hogy a szocializmust meg lehet valósítani egy országban is, a kínai teoretikusok kétségbevonják a békés koegzisztencia lehetőségét”.

Kardelj elvtárs a továbbiakban képet ad a szocialista országok közötti viszonyról, s rámutat az emberiség és a szocializmus haladása szempontjából hasznos és mellőzhetetlen viszonyaik távlatára.

A nemzetközi politikában és a szocialista gyakorlatban megnyilvánuló nézeteltérések, továbbá „a szocialista fejlődés során kifejezésre jutott ellentmondások, amelyek a rövidlátó emberek zavarba hozzák és megriasztják — állapítja meg Kardelj elvtárs —, segítik a szocializmus harcseit, hogy jobban megértsék a modern szocializmus problémáit, és arra készíteték őket, hogy ne elégedjenek meg a fejlődés bizonyos jelenségeinek sztereotip, dogmatikus, sematikus magyarázatával”.

Kardelj elvtárs könyve végén meggyőződéseként ad kifejezést, hogy a kínai szocializmus leküzdte majd pillanatnyi gyengeségeit, ingadozásait és mulandó torzulásait, bízik abban, hogy a kínai népnek a szocializmus anyagi alapjainak megteremtésére irányuló erőfeszítéseit a legnagyobb siker koronázza. Tanulmányának befejezésekként Kardelj elvtárs azt a kívánságát hangoztatja, hogy a kínai-jugoszláv viszonyok alapja „a szocializmus építésében megnyilvánuló kölcsönös támogatás legyen, anélkül, hogy akár egyik, akár másik fél eszközei vagy politikai sablonokát erőszakolná a másikra”.

Bodrits István fordítása